

LISTY

skřítko Lískáčka

pro rodiny s dětmi

List 19/2015 - LISTOPAD

Líska

Lískáčkov
listopadové
téma:

Stromy

Co nás čeká:

- **Podzimní procházka** (pro děti od 2 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita venku, délka dle potřeby)
- **Žilnatina listu - skeletování** (pro děti od 6 let, ve spolupráci s rodiči, uvnitř, délka dle potřeby)
- **Podzimní strom** (pro děti od 3 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř, cca 30 minut)

Příběh
s Lískáčkem:

Vichřice

Bylo pozdní odpoledne a děti se vracely domů z objevné výpravy do strání u lískového keře. Celé odpoledne sbíraly šípky na marmeládu a obdivovaly barevné lístečky na keřích. Také hledaly Lískáčkovi suchý mech do postýlky, aby měl Lískáček na zimu připravenou teplou a měkkou postýlku. Užili si při tom spoustu legrace.

Celé odpoledne foukal vítr, který ze stromů strhával barevné listy, a děti je chytaly a předháněly se, kdo jich chytí víc, kdo chytí největší list a kdo nejmenší lístek. Vůbec se jim domů nechtělo, ale sluníčko už začalo zapadat a blížila se noc. Při cestě domů, vítr zesílil a dělal barevné víry z listů, které tu posílal proti dětem, tu zase proti autům nebo cyklistům.

„V noci bude vichřice,“ zabručel tatínek, když se díval večer z okna na kymácející se stromy. „Vichřice?“ podivila se Jitka a hned se ptala, co je to vichřice. „Vichřice je hodně silný vítr, který by tě mohl i porazit. Může zlomit či vyvrátit strom, nebo i sebrat část střechy. Ale nebojte, doma se nám nic nestane,“ odpověděl tatínek. „A Lískáčkovi také ne?“ zeptala se ustarané Jitka. „Lískáček zůstal v domečku pod lískovým keřem. Dneska jsme mu vystlaly postýlku suchým mechem a tak si ji chtěl vyzkoušet.“ „Myslím, že ani Lískáčkovi se nic nestane,“ usmál se tatínek. „A teď vyčistit zuby a do postele. Zítra bude náročný den. Budete s maminkou vařit šípkovou marmeládu, když jste natrhali tolik šípků.“

V noci děti probudil podivný zvuk. Byla to meluzína. Kvílela na chodbě a v komíně. Za oknem se míhaly větve stromů a vítr burácel a lomcoval s okenicemi. Jitka se polekala a vlezla k Tomášovi do postele. Dívali se do okna a schovávali se pod peřinou. „Myslíš, že bude opravdu Lískáček v pořádku?“, šeptala tiše Jitka. „Myslím, že jo,“ odpověděl Tomáš. „Domeček má dobře schovaný a proti větru ho chrání lískový keř.“ „Tak jo,“ zašeptala Jitka, zavrtěla se v peřině a usnula.

Ráno se děti hned po snídani vypravily do strání k lískovému keři. Přeci jenom se o Lískáčka trochu bály. Všude cestou ležely větve a hromady listů. Na zahradě vítr dokonce zlomil velkou silnou větev na jabloni.

Když se děti blížily ke stráni, viděly, že vítr vyvrátil tři stromy nad lískovým keřem a zlomil starou hrušku. Lískáček seděl u keře v trávě a vyhříval se na sluníčku. Rozběhly se k němu. „Lískáčku, jsi v pořádku? Nestalo se něco tvému domečku? V noci byla vichřice, slyšely jsme meluzínu a já se o tebe tolik bála,“ volala na Lískáčka Jitka, když za ním utíkala. „Můj domeček je v pořádku a lískovému keři se také nic nestalo. Ale podívejte se, co vítr udělal s těmi stromy. Co budu bez nich dělat? Teď mi bude do domečku více foukat a v létě hodně svítit sluníčko“, posteskl si Lískáček. „Tak ti tu postavíme plot,“ navrhl Tomáš. „Ale na plotě nemůžou hnízdit ptáci. A já tak rád poslouchám ptačí zpěv,“ odpověděl Lískáček a dál se smutně díval na spadlé stromy. „Já už vím. Tak ti tu vysadíme nové stromy,“ zvolala Jitka. „To přece nic není. Vezmeme strom, vykopeme díru, pak ho tam zahrabeme a udusáme. Dělali jsme to tak na zahrádce, když jsme sadili rybíz.“ Podívala se na Lískáčka a usmívala se. „No jasně. Ale sami to neovládáme, poprosíme doma o pomoc,“ přidal se Tomáš.

Slovo dalo slovo a všichni tři se rozběhli domů, aby se poradili, co a jak. Nakonec to tak jednoduché nebylo. Na práci by sami nestačili, proto jim pomohl tatínek s dědečkem. Nejprve se musely pořezat a odvést staré spadlé stromy, potom se musely koupit nové sazeničky stromů a pak už se šlo sázet. Protože stromky byly malé, tak jich vysadili rovnou sedm. Ke každému daly kůl, aby ho jen tak něco nezlomilo, a také pletivo, aby kmínky neokousaly srnky. Když měli hotovo, dali si na oslavu sušenky slepované šípkovou marmeládou.

Lískáčkově
bádání:

Podzimní procházka

Věk: od 3 let ve spolupráci s rodiči

Místo: venku

Pomůcky: sáček na listy, lupa

Motivace: Na podzim se stromy oblékají do barevného šatu. Vítr si pak pohrává s listy tak dlouho, až se z větve odlomí a padají pomalu na zem. S barevnými listy se dá venku užít spousta legrace.

Postup:

Dnešní procházku můžeme využít k pozorování různobarevného listí lupou. Každý lísteček stromů či keřů změní svou barvu před tím, než nadobro spadne na zem. A každý strom či keř se barví jinak. Během procházky můžete hledat odpověď na otázku, které barvy se na listech objevují, a kterou bychom těžko hledali. Také si můžete od každé barvy vzít jeden lísteček do pytlíčku a doma si ho vylisovat. Dají se z nich pak dělat podzimní přáníčka. Barevné lístečky můžete použít i při podzimním tvoření.

Pokud je větrno, můžete si zahrát hru, kterou v příběhu hráli děti s Lískáčkem. Soutěžte, kdo v určitém čase chytí nejvíc lístečků, padajících ze stromů, kdo chytí největší nebo nejmenší lístek, nejbarevnější apod. Uvidíte, že vás tato hra bude opravdu bavit, i když vypadá hodně jednoduše.

Trocha teorie: Stromy se shazováním listů chystají na zimu, kdy odpočívají. Signálem pro přípravu je ubývající sluneční světlo a snižující se teplota. V listech se začne rozkládat zelené barvivo (chlorofyl), objevují se ostatní barviva (žlutá a oranžová), která jsou normálně překryta zeleným. Listy pak mají barvu podle množství jednotlivých barviv. Můžeme vidět listy žluté, oranžové, červené, fialové, hnědé. Určitě ale nenajdeme listy modré ani černé.

Lískáčkův
pokus:

Žilnatina listu - skeletování

Věk: od 6 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: hrnec, voda, jedlá soda, lžice, listy (nejlépe zelené, ale málo dužnaté), vaříč, ubrousky, kartáček na zuby, podložka

Motivace: Při prohlížení listů jste si jistě všimli jejich žilnatiny. Jako my máme cévy a žíly tak listy mají žilnatinu, která rozvádí potřebné látky do míst, kde je jich třeba. Ale na povrchu listu není vidět celá tato důmyslná síť. Pojďme se na ni podívat lépe.

Postup:

1. V malém hrnci přivedte k varu cca 1 – 2 litry vody (dle množství listů – musí být plně ponořené).
2. V horké vodě rozmícháme 3 – 4 polévkové lžice jedlé sody. Poté přidáme připravené listy a vaříme 40 – 60 minut.
3. Uvařené listy odstavíme z vaříče a necháme vychladnout. Poté si vychladlé listy vyndáme na podložku a zubním kartáčkem opatrně očistíme od dužniny – zbude nám pouze žilnatina.
4. Žilnatinu opláchneme vodou a vysušíme ubrouskem. Poté ji můžeme pozorovat nebo použít k tvoření dekorací nebo přáníček.

Trocha teorie: Žilnatina je systém cév, které zajišťují výměnu látek mezi stromem a listem. Jejím hlavním úkolem je přivádět živiny do listu a také jej zpevňovat, aby držel patřičný tvar. Tvar a vzhled žilnatiny se u jednotlivých druhů stromů liší. Pravidlem však bývá, že ji lze rozdělit na hlavní žilky (primární) a sekundární žilky, které tvoří propojení mezi hlavními částmi. Protože jsou žilky vyztuženy pletivem, odolávají rozkladu a rozkládají se jako poslední. Proto můžeme v lesních tůních najít nerozloženou žilnatinu listu. Listy po vytažení z vody vypadají jako za pavučiny.

Lískáčkovo
tvoření:

Podzimní strom

Věk: od 3 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: 1 rulička od papírových utěrek, nůžky, papírový tácek, lepidlo (tekuté a případně tyčinkové), pastelky, různobarevné listí, pracovní podložka

Motivace: Znáte pohádku „Až opadá listí z dubu“ od Jana Wericha? A víte, že z dubu často opravdu neopadá všechno listí? Jen se běžte podívat ven a uvidíte. My si v rámci tvoření vytvoříme taky takový pohádkový strom, který nám neopadá. Důvodem ale bude lepidlo.

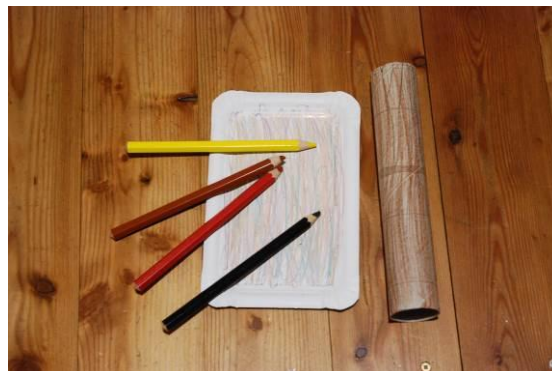
Postup:

1. Nachystáme si ruličku od papírových utěrek, nůžky, papírový tácek, lepidlo (tekuté a případně tyčinkové), pastelky, různobarevné listí, pracovní podložku.

2. Nejprve pastelkami pokreslíme ruličku od papírových utěrek (budoucí strom) a papírový tácek. Použijeme hlavně podzimní barvy.

3. Pomalovanou ruličku nastříháme z obou stran. Na jedné straně stříháme cca 2 cm do hloubky, a tím vytvoříme kořeny, pomoci nichž strom přilepíme k tácku. Druhou stranu stříháme libovolně hluboko.

4. Nastříhanou ruličku přilepíme tekutým lepidlem k papírovému tácku a necháme zaschnout.

5. Po zaschnutí neohýbáme dle libosti větve stromu směrem dolů.

6. Nakonec na větve pomocí lepidla přilepíme listy a necháme usušit.

7. Hotový výrobek si můžeme vystavit nebo použít na podzimní výzdobu domu.

Tip: Ruličku a tácek můžeme nabarvit temperami nebo jinými barvami. Listy mohou být namíchané z různých stromů, nebo si můžeme vytvořit vždy jeden strom určitého druhu.

Pochlub
se Lískáčkovi:

Jak to dopadlo?

Stalo se vám něco zajímavého? Chcete se ještě na něco zeptat? Pište Lískáčkovi na adresu Liskacek@post.cz. Už se moc těší. A také nám můžete napsat, jaké téma byste v našich listech uvítali.

Lískáčkovo
opakování:

Zkuste si odpovědět

- ✎ Co je to vichřice?
- ✎ Jaké barvy má podzimní listí?
- ✎ Jakou barvu na listech stromů na podzim nenajdeme?
- ✎ Kde na stromě najdeme žilnatinu?
- ✎ K čemu stromy potřebují žilnatinu?
- ✎ Jak vypadají stromy na podzim?
- ✎ Z čeho se dělá šípková marmeláda?
- ✎ Co je to šípek?

Sestavila: Lenka Pavelčíková
Spolupráce: Iva Koutná